

Asia: VN/14840/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta (DigiFinland Oy)

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne sidosyksikköasemasta Kirjoita tähän:

FiCom kiittää sosiaali- ja terveystieteiden ministeriötä mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettuun lakiin lisätään uusi 40 §, jonka nojalla DigiFinland Oy:hyn ei sovellettaisi hankintalain 15 §:n 2 momenttiin ehdotettua sidosyksikön 10 prosentin vähimmäisomistusvaatimusta sen toimiessa ehdotetussa 40 §:ssä tarkoitetuissa tehtävissä.

FiCom edustaa tieto- ja viestintäteknologia-alan toimijoita, joista monet tuottavat palveluja julkiselle sektorille. On tärkeää, että kansallisesti välttämättömien ja markkinoilta puuttuvien sote-digipalvelujen jatkuvuus turvataan, ja DigiFinlandilla voi olla tässä merkittävä rooli. Esitys koskee kuitenkin suoraan julkisten ICT-hankintojen kilpailua ja hankintalain uudistuksen tavoitteita. Siksi poikkeuksen soveltamisalan tulee olla täsmällinen ja kilpailuneutraaliteetin toteutuminen on varmistettava.

FiComin keskeiset viestit

- Poikkeus sidosyksikön vähimmäisomistusvaatimuksesta tulee rajata suppeasti vain valtakunnallisiin ja sote-järjestelmän kannalta välttämättömiin palveluihin, joille ei ole toimivaa markkinatarjontaa.
- Rajauksen tulee käydä ilmi säädöstekstistä tai vähintään esityksen perusteluista niin, ettei poikkeus mahdollista yleisten ICT-, tuki-, integraatio- tai alustapalvelujen hankkimista kilpailuttamatta.

- Ennen uuden palvelun tuomista poikkeuksen piiriin markkinapuutteen olemassaolo on arvioitava ja dokumentoitava, ja markkinatilanteen muutoksia on seurattava.
- DigiFinlandin kustannuslaskennan, hinnoittelun, ulosmyynnin ja sidosyksikköhankintojen kustannustason tulee olla läpinäkyviä kilpailuneutraliteetin varmistamiseksi.

FiCom katsoo, että poikkeuksia sidosyksikön vähimmäisomistusvaatimuksesta tulee soveltaa suppeasti. Erityislailla säädettävä poikkeus voi olla perusteltu vain valtakunnallisten ja sote-järjestelmän kannalta välttämättömien palvelujen osalta, jos niitä ei ole saatavilla toimivilta markkinoilta tai jos palvelun valtakunnallinen luonne ja yhteinen toteutus välttämättä edellyttävät sellaista järjestämistapaa, jota ei voida tosiasiallisesti toteuttaa kilpailuttamalla. Tarvetta yleisiin poikkeuksiin ei ole.

Ehdotettu 40 §:n 2 momentti määrittelee poikkeuksen kohteeksi laajasti digitaaliset palvelut, ratkaisupalvelut ja kehittämistoiminnan, mutta ei rajaa poikkeusta markkinapuutetilanteisiin. Osa kuvatuista palveluista on sellaisia, joille on tai voi olla markkinatarjontaa. Tällöin poikkeus voi käytännössä laajentua yleiseen digi- ja ICT-tuotantoon.

FiCom esittää, että 40 §:n soveltamisala rajataan säädöstekstissä koskemaan vain valtakunnallisia, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen kannalta välttämättömiä digitaalisia palveluja ja ratkaisuja, joita ei ole sellaisenaan saatavilla toimivilta markkinoilta tai joiden kilpailuttaminen ei palvelun valtakunnallisen luonteen vuoksi olisi tosiasiallisesti mahdollista tai tarkoituksenmukaista. Yleiset ICT-palvelut sekä sellaiset tekniset, asiantuntija-, integraatio-, tuki- ja alustapalvelut, joille on toimivat markkinat, tulee sulkea poikkeuksen ulkopuolelle. Vähintään esityksen perusteluissa tulisi todeta nimenomaisesti, ettei poikkeus oikeuta DigiFinlandia tuottamaan kilpailuttamatta palveluja, joille on toimivaa markkinatarjontaa. Poikkeuksen tulee kytkeytyä yhtiön kansalliseen markkinapuutetehtävään, ei DigiFinlandiin toimijana.

Lisäksi on varmistettava, ettei välttämättömäksi katsottu kansallinen palvelu muodosta ajan myötä yleistä alustaa tai vakiintunutta ensisijaista palveluntuottajaroolia myös sellaisissa jatkokehitys-, integraatio-, ylläpito- tai tukipalveluissa, joille on toimivaa markkinatarjontaa. Poikkeuksen soveltamista tulee arvioida palvelu- ja tehtäväkohtaisesti, ei yhtiökohtaisesti, jotta sääntely ei johda rakenteelliseen toimittajalukkoon tai estä kilpailun syntymistä palvelun ympärille.

Kilpailuneutraliteetin varmistamiseksi DigiFinlandin toiminta on eriytettävä kustannuslaskennassa ja hinnoittelussa siltä osin kuin toiminta ulottuu samoihin palvelukokonaisuuksiin kuin markkinaehtoisten toimijoiden palvelut. Ennen uuden palvelun tuomista poikkeuksen piiriin tulee arvioida ja dokumentoida, onko palvelulle markkinatarjontaa ja onko markkinapuute tosiasiallinen. Markkinapuutteen jatkumista on seurattava aktiivisesti, ja jos markkinatilanne muuttuu, poikkeuksen soveltamista kyseiseen palveluun tulee arvioida uudelleen.

Ulosmyynti ja sen rajat on pidettävä tiukkoina. Esityksessä mainittu suunnitelma navigaattoripalvelujen ulosmyynnistä yksityisille palveluntuottajille korostaa tarvetta varmistaa hinnoittelun, kustannusten kohdentamisen ja toiminnan eriyttämisen läpinäkyvyys. Myös sidosyksikköhankintojen kustannustason läpinäkyvyyttä, kuten ostovolyymien ja yksikköhintojen avoimuutta, tulee lisätä, jotta kilpailuvaikutuksia voidaan arvioida.

FiCom pitää esityksen tavoitetta sinänsä ymmärrettävänä, mutta ehdotettua poikkeusta tulee täsmentää siten, ettei siitä muodostu yleistä väylää kilpailuttamatta hankkia digitaalisia palveluja, ratkaisupalveluja tai kehittämistoimintaa. Poikkeuksen tulee olla tehtävä- ja markkinapuutelähtöinen. Tämä on välttämätöntä hankintalain uudistuksen kilpailua lisäävien tavoitteiden, julkisten ICT-markkinoiden toimivuuden ja kilpailuneutraliteetin turvaamiseksi.

Muut kommentit esityksestä

Kirjoita tähän:

-

Hälinen Janne
FiCom ry